

Učni načrt

Izbirni predmet

PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

SRBŠČINA

Učni načrt

Izbirni predmet

PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

SRBŠČINA

7. razred: 70 ur

8. razred: 70 ur

9. razred: 64 ur

Učni načrt za izbirni predmet

SRBŠČINA

7. razred: 70 ur

8. razred: 70 ur

9. razred: 64 ur

Program je izdelan po učnem načrtu *Hrvaščina* avtoric dr. Vesne Požgaj Hadži in dr. Mirjane Benjak.

DELOVNA SKUPINA:

dr. **Vesna Požgaj Hadži**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

Tatjana Balažič Bulc, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

mag. **Jasmina Dražič**, Univerza v Novem Sadu, Filozofska fakulteta

STROKOVNI RECENZENT:

dr. **Ljilja Subotič**, Univerza v Novem Sadu, Filozofska fakulteta

Izdala in založila Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. **Milan Zver**

Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredila: **Nataša Purkat**

Jezikovni pregled: **Tatjana Ličen**

Oblikovanje: **TANDAR**

Prelom: **Kočevski tisk, Kočevje**

Prva izdaja

Ljubljana, 2008

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

371.214.1:811.163.41

POŽGAJ-Hadži, Vesna

Učni načrt. Izbirni predmet [Elektronski vir] : program
osnovnošolskega izobraževanja. Srbščina / [avtorji Vesna Požgaj
Hadži, Tatjana Balažič Bulc, Jasmina Dražič]. - 1. izd. - Ljubljana
: Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2008

Način dostopa (URL): http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/osno_vnosolsko_izobrazevanje/program_devetletne_osnovne_sole/abecedni_seznam_izbirnih_predmetov_v_devetletni_osnovni_soli/

Način dostopa (URL): http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/osno_vnosolsko_izobrazevanje/program_devetletne_osnovne_sole/izbirni_predmeti_v_devetletni_osnovni_soli/

ISBN 978-961-234-677-5 (Zavod RS za šolstvo)

1. Balažič Bulc, Tatjana 2. Dražič, Jasmina
238013696

K a z a l o

1 OPREDELITEV PREDMETA.....	3
2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA.....	4
3 OPERATIVNI CILJI PREDMETA.....	5
3.1 Vsebine za 7., 8. in 9. razred.....	5
3.2 7. razred	6
3.3 8. razred	9
3.4 9. razred	11
4 KATALOG ZNANJA	13
4.1 Temeljni in minimalni standardi znanja za 7. razred	13
4.2 Temeljni in minimalni standardi znanja za 8. razred	14
4.3 Temeljni in minimalni standardi znanja za 9. razred	15
5 PRILOGE.....	17
5.1 Medpredmetne povezave za 7., 8. in 9. razred.....	17
5.2 Specialnodidaktična priporočila.....	17
5.3 Literatura za učitelje.....	19

1 OPREDELITEV PREDMETA

Srbščina ima v osnovni šoli status izbirnega predmeta; poučuje se tri leta, dve uri na teden, torej skupaj 204 ure. Učenec se lahko za predmet odloči v zadnjem triletju devetletne osnovne šole (7., 8. in 9. razred). Po letu ali dveh učenja srbskega jezika lahko izstopi iz programa, učiti pa se ga lahko začne tudi v 8. ali 9. razredu, če ima ustrezno predznanje.

Cilj izbirnega predmeta Srbščina je učence usposobiti za razvijanje komunikacijske kompetence in performance. Učenci razvijajo sporazumevalno zmožnost v srbsščini za različne namene, z različnimi temami in v različnih sporazumevalnih okoliščinah. Pouk ne vključuje/predpostavlja samo znanja o jeziku (slovnica, besedoslovje, pravorečje, pravopis, stilistika (praktična in literarna), besediloslovje), ampak tudi znanje o svetu (sociolingvistična in strateška kompetenca). Učenci se v sporazumevalnem procesu znajdejo v različnih vlogah (kot poslušalci, bralci, govorniki, pisci in prevajalci), zato je cilj izbirnega predmeta tudi razvijanje jezikovnih dejavnosti (poslušanje/gledanje, govorjenje, branje, pisanje, prevajanje). Ker je učenje jezika tudi učenje kulture, je cilj pouka srbsčine prav tako spoznavanje srbske kulture in civilizacije (predvsem vedenjske kulture), kar pripomore k uspešnejši medkulturni komunikaciji in medkulturnemu razumevanju.

V metodološkem pristopu k oblikovanju načrta je upoštevan položaj srbsčine kot manjšinskega jezika v Republiki Sloveniji, na drugi strani pa tudi najbližja sorodnost srbsčine in slovenščine, ki pri učenju omogoča hitro razvijanje jezikovnih kompetenc. To sta tudi dva od pomembnejših razlogov za uvajanje srbsčine kot izbirnega predmeta v osnovno šolo. Sorodnost jezikov ima pri učenju jezika svoje prednosti (na primer lažje in hitrejše sporazumevanje) in pomanjkljivosti (na primer interferenčne napake). V primerjavi z drugimi tujimi jeziki imata slovenščina in srbsščina tudi skupno polpreteklo zgodovino, zato je v poučevanje poleg analitično-sintetičnega in interdisciplinarnega metodološkega pristopa treba vključiti medkulturnost kot celostno zasnovano vzgoje in izobraževanja ter komunikacijsko-kontrastivni pristop k jezikovnim, kulturnim in civilizacijskim vsebinam. Z vidika polpretekle zgodovine pa je seveda treba omeniti, da se predmet navezuje na predmet srbohrvaščina, ki je bil obvezni predmet v osnovni šoli pol desetletja.

2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA

Splošni cilji predmeta so:

- pridobiti spoznanja o srbskem jeziku kot sredstvu sporazumevanja in umetniškega izražanja;
- spoznati jezikovne značilnosti (posebnosti) srbskega jezika (s komunikacijskega in funkcijskega zornega kota);
- pridobiti osnovno jezikovno znanje, jezikovno kulturo in sposobnosti za rabo srbščine v vseh sporazumevalnih položajih, vrstah besedila, funkcijskih in socialnih zvrsteh ter sporočilnih sredstvih;
- spoznati sistem srbskega knjižnega jezika na pravorečni, pravopisni, slovnični (glasoslovni, oblikoslovni, skladenjski), besedoslovni in stilistični ravni;
- oblikovati stališča do različnih in sorodnih jezikov s primerjanjem zgradbe srbskega jezika z zgradbo slovenskega jezika in tujih jezikov;
- učenca opremiti z znanjem, književno kulturo in informacijami o srbski kulturni dediščini za življenje z drugimi v strpnosti in različnostih oziroma za razumevanje lastnega in tujega položaja v večkulturni in večjezikovni skupnosti;
- z izoblikovanjem jezikovnih zmožnosti razvijati učenčevo samozavest pri rabi srbščine v vseh oblikah jezikovne dejavnosti;
- razvijati potrebo po jezikovnem sporazumevanju;
- omogočiti in razvijati doživljanje in presojanje (vrednotenje) estetskih ravni jezika in književnosti;
- oblikovati zavest o prednostih življenja v večjezikovni/večkulturni skupnosti (jeziki in kulture v funkciji zблиževanja posameznikov in narodov).

3 OPERATIVNI CILJI PREDMETOV

3.1 Vsebine za 7., 8. in 9. razred

Tematski sklopi so oblikovani po psiholoških, kulturnih in jezikovnih merilih. S predlogami tematskih sklopov in ustreznih besedil:

- se vzpostavljajo sporazumevalni položaji in primerne jezikovne dejavnosti; usklajene pa so z izborom slovnične, pravorečne, pravopisne, besedoslovne in zvrstnostne snovi;
- se ponujajo odprte teme, ki se med sabo prepletajo in dopolnjujejo;
- zajemamo iz vsakdanjih življenjskih položajev in ponujamo različne kulturne vsebine;
- učenci bogatijo tematsko besedišče (od splošnega do specializiranega besedišča).

Pri izboru tem sta upoštevani naslednji merili:

- psihološko, kognitivno in čustveni razvoj učencev; njihove jezikovne in jezikoslovne izkušnje, znanje in refleksija; njihovi interesi, stopnja jezikovne kompetence in cilji vzgojno-izobraževalne dejavnosti;
- spodbujanje jezikovne dejavnosti učencev in vzpostavljanje sporazumevanja v različnih govornih položajih.

Vrstni red in struktura tem
7. razred
<p>predstavljanje sebe in drugih (jaz, člani moje družine, moji sosodje, moji prijatelji), ožje in širše okolje (moje stanovanje, hiša, ulica, mesto, kraj, pokrajina, država), prosti čas (šport, igre, izleti, počitnice, glasba, kino, gledališče, televizija, tiskani in elektronski mediji), kupovanje in prodajanje (vrste trgovin, kupovanje, cene, načini plačevanja, reklame, denar ipd.), jedi in pijače (restavracije, naročanje in plačevanje, jedilniki, recepti, zdrava/nezdrava hrana ipd.), javne službe (pošta, telefon, banka, carina, promet, policija, bolnišnica, prva pomoč ipd.);</p>
8. razred
<p>potovanje, delo (različni poklici in kvalifikacije, izobraževalni sistem, delovni čas, delovnik, delovno mesto ipd.), flora in favna (vrste, razprostranjenost rastlinskega in živalskega sveta, varstvo narave in živali), ekologija, tuji jeziki (srbsščina v sklopu sorodnih in nesorodnih jezikov), srečanje s knjigami (moje najljubše knjige, knjige, iz katerih se učim ipd.);</p>

9. razred

življenje v večjezikovni in večkulturni skupnosti,
življenje v demokratični družbi,
izbrane aktualne družbene teme (kultura, znanost, šport, zabava, politika ipd.),
srbski običaji in prazniki,
zemljepisne, zgodovinske in kulturne značilnosti Srbije.

3.2 7. razred**7. razred****CILJI****POJMI****JEZIKOVNE DEJAVNOSTI****a) poslušanje/gledanje**

- učenci razvijajo kulturo poslušanja/gledanja z različnimi oblikami naravnih govornih vzorcev (eno-, dvo-, večgovorno), njihovo razumevanje in analizo,
- učenci razvijajo kulturo poslušanja/gledanja s posebej oblikovanimi govornimi vzorci (gosta besedila, izštevanka, pregovori, verzi),
- učenci usvajajo glasove srbskega jezika (temeljne razlike v sistemih srbskega in slovenskega jezika, artikulacijsko podobni in različni glasovi ter tisti, ki jih slovenščina ne pozna),
- učenci usvajajo srbski naglas (mesto naglasa, naglasne celote);

- naravni govorni vzorci,
- posebej oblikovani govorni vzorci,
- glasovi srbskega jezika,
- naglas;

b) govorjenje

- učenci usvajajo kontaktna govorna dejanja (pozdravljanje, predstavljanje, zahvaljevanje, voščjenje, čestitanje, opravičevanje ipd.);

- kontaktna govorna dejanja;

c) branje

- učenci razvijajo bralno kompetenco v cirilici
- učenci razvijajo sposobnosti razumevanja krajših in enostavnih avtentičnih besedil iz različnih funkcijskih in socialnih zvrsti (obvestilna in normativna vrsta besedila) ter njihovo analizo,
- učenci razvijajo sposobnosti različnih vrst branja: branje na glas, tiho branje, izmenično branje, branje po vlogah, skupinsko branje, selektivno branje;

- obvestilna in normativna vrsta besedila,
- vrste branja;

č) pisanje

- učenci razvijajo pisno kompetenco v cirilici
- učenci razvijajo receptivno-reproduktivne in polproduktivne vrste pisanja (prepisovanje ključnih, tematskih, pravopisno ali slovnično zaznamovanih besed iz

- vrste pisanja;

besedila; zamenjevanje besed, besednih zvez in oblik besed v besedilu; preoblikovanje in redukcija besed in stavkov; pisanje s pomočjo izhodiščnih besed, na primer voščilnic, opravičil, zahval, vabil ipd.; segmentiranje besedila, narek itn.);	
d) prevajanje	
– učenci razvijajo sposobnosti prevajanja besed, besednih zvez, stavkov (kontaktna govorna dejanja ter obvestilna in normativna vrsta besedila).	– prevajanje (kontaktna govorna dejanja ter obvestilna in normativna vrsta besedila).
KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCA	
A) slovnica	
a) uvod	
Učenci spoznavajo in usvajajo: – večfunkcijskost srbskega knjižnega jezika (funkcijske in socialne zvrsti), – srbska narečja, – slovenščino in srbščino v kontrastu (na vseh jezikovnih ravneh);	– funkcijske in socialne zvrsti, – narečje, – jeziki v stiku;
b) glasoslovje	
– glasovni sistem srbskega jezika – razlike in podobnosti s slovenskim jezikom, – težje usvojljive glasove (<i>e, o, zlogotvorni r, v, l, lj, n, nj</i>), – glasove <i>č, ć, dž, đ</i> , – glasovne spremene (spremene po zvonečnosti, sibilizacija, palatalizacija, prehod l v o, neobstojni a, jotacija, preglas itn.), – naglasni sistem (mesto naglasa, naglašene in nenaglašene besede);	– glasovni sistem, – glasovne spremene, – naglasni sistem;
c) oblikoslovje	
– pregibne in nepregibne besedne vrste, – spol, število, sklon, – sklone samostalnikov (rodilnik množine, dajalnik ednine in množine, tožilnik ednine, zvalnik, orodnik ednine itn.), – primernik pridevnika, – osebne zaimke (<i>ona</i> v dajalniku ednine), – glavne in vrstilne števnike, – glagolske oblike (sedanjik, preteklik, dva prihodnjika), – sedanjik glagolov <i>moći</i> in <i>hteti</i> ;	– besedne vrste, – samostalnik, – skloni, – pridevnik, – zaimke, – števniki, – glagolska oblika;

3.3 8. razred

8. razred	
CILJI	POJMI
JEZIKOVNE DEJAVNOSTI	
a) poslušanje/gledanje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci razvijajo kulturo poslušanja/gledanja eno-, dvo- in večgovornih besedil (komunikativnih, obvestilnih, publicističnih in literarnoumetniških) ter njihovo analizo, – učenci razvijajo poslušanje govornega jezika ob naravnih in oblikovanih vzorcih, – učenci razvijajo poslušanje za pesniški jezik (občutljivost za zvočnost verza), – učenci usvajajo srbsko prozodijo (stavčna intonacija in logični naglas); 	<ul style="list-style-type: none"> – vrste besedil, – naravni in oblikovani vzorci, – prozodija;
b) govorjenje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci usvajajo neposredna govorna dejanja (prošnja, predlog, nasvet, zahvala, opomin ipd.) in ekspresivna govorna dejanja (izražanje veselja, radovednosti, začudenja/presenečenja, zadovoljstva, žalosti, vznemirjenosti, sreče ipd.); 	<ul style="list-style-type: none"> – neposredna in ekspresivna govorna dejanja;
c) branje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci razvijajo sposobnosti sprejemanja in razumevanja besedil iz različnih funkcijskih in socialnih zvrsti (argumentativna vrsta besedila), – učenci razvijajo sposobnosti različnih vrst branja, tudi v cirilici: selektivno, ustvarjalno, kritično, vertikalno, hitro, počasno, branje s komentarjem, branje in zapisovanje opažanj; 	<ul style="list-style-type: none"> – argumentativna vrsta besedila, – vrste branja;
č) pisanje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci razvijajo produktivne besedilne vrste, tudi v cirilici (pismo, brzojavka, oglas, nasvet, prošnja, sporočilo, zahvala, opisovanje, pripovedovanje, obnova), – učenci razvijajo slovnično-pravopisno pismenost z različnimi vrstami narekov, tudi v cirilici: selektivni, s predvidevanjem napak, ustvarjalni, skladijski ipd.; 	<ul style="list-style-type: none"> – besedilne vrste, – narek;
d) prevajanje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci razvijajo sposobnost prevajanja besednih zvez, stavkov in kratkih besedil (neposredna govorna dejanja in različne vrste pisnih besedil – argumentativna vrsta besedila). 	<ul style="list-style-type: none"> – prevajanje (neposredna govorna dejanja in argumentativna vrsta besedila).

KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCA	
A) slovnica	
a) glasoslovje	
<p>Učenci spoznavajo in usvajajo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – težje usvojljive srbske glasove (<i>e, o, zlogotvorni r, v, l, lj, n, nj</i>), – “kritična” mesta (<i>glasovi č, ć, dž, d</i>), – izjeme glasovnih premen (na primer premen po zvonečnosti, sibilizacije, preglasa ipd.), – naglasni sistem (razlikovalna vloga naglasa in dolžine, stavčni naglas in intonacija); 	<ul style="list-style-type: none"> – glasovni sistem, – izjeme glasovnih premen, – naglasni sistem;
b) oblikoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> – vrstilne števnike, – predloge, – samostalnike z različnim številom in spolom v srbsčini in slovenščini, – aorist glagola biti, – glagolske oblike (deležniki, deležja, pogojnik, velelnik); 	<ul style="list-style-type: none"> – besedne vrste, – predlog, – samostalnik, – aorist, – glagolske oblike;
c) skladnja in besediloslovje	
<ul style="list-style-type: none"> – izjeme pri ujemanju v sklonu, spolu in številu, – slovnično zgradbo stavka (nesamostojna člena: prilastek, pristavek), – priredne povedi, – besedni red – primerjava med srbsčino in slovenščino, – zgradbo besedila (slovnična in logična organizacija besedila, razčlemba besedila), – besedilno kohezijo in koherenco, – besedilo (tvorba zahtevnejših besedil, npr. opis dogodka, domišljijski spis ipd.); 	<ul style="list-style-type: none"> – neujemalnost, – stavčna zgradba, – besedni red, – besedilo;
B) besedoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> – tematsko besedišče ob posameznih sklopih (tematska skupina besed, tematski grozdi ipd.), – sopomenke in protipomenke, – enakozvočnost, – funkcijsko in socialno razslojenost besedišča, – frazeme, – kolokvializme, – komunikacijske stereotipe; 	<ul style="list-style-type: none"> – tematsko besedišče, – medbesedna razmerja, – razslojenost besedišča, – frazem, – kolokvializem;
C) pravorečje	
<ul style="list-style-type: none"> – izgovor težavnejših glasov, – intonacijo (vprašalna, vzključna, trdilna, nikalna), – uresničevanje vrednot govornega jezika (akustične vrednote), – izgovorjavo krajšav; 	<ul style="list-style-type: none"> – intonacija, – vrednote govornega jezika;

Č) pravopis	
<ul style="list-style-type: none"> – pisanje pravopisno zaznamovanih besed, – rabo vejice v priredju, – pisanje skupaj in narazen, – pravopisna znamenja, – krajšave; 	<ul style="list-style-type: none"> – vejica, – krajšave;
D) zvrstnost	
<ul style="list-style-type: none"> – značilnosti pogovornega jezika ter publicistične, umetnostne in poslovno-administrativne zvrsti, – značilnosti različnih vrst govornih in pisnih besedil (neposredna in ekspresivna govorna dejanja ter argumentativna vrsta besedila), – stileme, povezane z jezikovno snovjo 8. razreda. 	<ul style="list-style-type: none"> – stilistične značilnosti socialnih in funkcijskih zvrsti, – stileme.

3.4 9. razred

9. razred	
CILJI	POJMI
JEZIKOVNE DEJAVNOSTI	
a) poslušanje/gledanje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci razvijajo kulturo poslušanja (gledanja) eno-, dvo- in večgovornih besedil (komunikativnih, obvestilnih, publicističnih in umetnostnih) ter njihovo analizo, – učenci usvajajo vrednote govorjenega jezika; 	<ul style="list-style-type: none"> – vrste besedil, – vrednote govorjenega jezika;
b) govorjenje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci usvajajo prikazovalna govorna dejanja (poročilo, pojasnilo, dokaz, trditev, izjava, sporočilo ipd.); 	<ul style="list-style-type: none"> – prikazovalna govorna dejanja;
c) branje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci razvijajo sposobnosti sprejemanja in razumevanja besedil različnih funkcijskih in socialnih zvrsti (pozivna in pripovedna vrsta besedila), – učenci razvijajo sposobnosti različnih vrst branja, tudi v cirilici; – učenci interpretativno berejo; 	<ul style="list-style-type: none"> – pozivna in pripovedna vrsta besedila, – vrste branja, – interpretativno branje;
č) pisanje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci razvijajo produktivne besedilne vrste, tudi v cirilici (razprava, reportaža, potopis ipd.), – učenci pišejo slovnični narek; 	<ul style="list-style-type: none"> – besedilne vrste;
d) prevajanje	
<ul style="list-style-type: none"> – učenci razvijajo sposobnosti prevajanja stavkov in krajših besedil (prikazovalna govorna dejanja in različne vrste pisnih besedil (pozivna in pripovedna vrsta besedila). 	<ul style="list-style-type: none"> – prevajanje (prikazovalna govorna dejanja ter pozivna in pripovedna vrsta besedila).

KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCA	
A) slovnica	
a) glasoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> – izgovor težavnejših glasov v srbsčini, – kritična mesta (<i>glasovi č, ć, dž, d,</i>), – naglasni sistem (razlike med naglasnim sistemom in govorno prakso); 	<ul style="list-style-type: none"> – glasovni sistem, – naglasni sistem;
b) oblikoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> – oblikoslovne posebnosti (na primer predložni in nepredložni orodnik), – slovnična sopomenskost, – glagolske oblike, ki jih slovenščina ne pozna (aorist, imperfekt, prihodnjik II); 	<ul style="list-style-type: none"> – orodnik, – glagolske oblike;
c) skladnja in besediloslovje	
<ul style="list-style-type: none"> – podredje, – povedi brez veznika, – bolj zapletenee skladenjske rešitve, – ločila v stavku in besedilu, – kritična mesta stalnega besednega reda, – besedilna kohezija in koherenca, – besedilo (tvorba zahtevnejših besedil); 	<ul style="list-style-type: none"> – podredje, – ločilo, – besedilo;
B) besedoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> – tematsko besedišče ob posameznih tematskih sklopih, – medjezikovna srbsko-slovenska enakozvočnost, – funkcijska in socialna razslojenost besedišča, – lastna imena, – slovarji srbskega jezika, – razvoji srbskega jezika (očrt zgodovine srbskega jezika); 	<ul style="list-style-type: none"> – tematsko besedišče, – enakozvočnost, – zvrstnost besedišča, – lastno ime, – slovar, – razvoj jezika;
C) pravorečje	
<ul style="list-style-type: none"> – uresničevanje vrednot govornega jezika (vizualne vrednote); 	<ul style="list-style-type: none"> – vrednote govornega jezika;
Č) pravopis	
<ul style="list-style-type: none"> – pisanje pravopisno zaznamovanih besed, – vejica v priredju in podredju, – pisanje tujk, – pisanje zloženk; 	<ul style="list-style-type: none"> – vejica, – tujka, – zloženka;
D) zvrstnost	
<ul style="list-style-type: none"> – značilnosti pogovornega jezika ter publicistične, umetnostne, administrativno-poslovne in znanstvene zvrsti, – značilnosti različnih vrst govornih in pisnih besedil (prikazovalna govorna dejanja ter pozivna in pripovedna vrsta besedila), – stilemi, povezani z jezikovno snovjo 9. razreda. 	<ul style="list-style-type: none"> – značilnosti funkcijskih in socialnih zvrsti, – vrste govornih in pisnih besedil, – stilem.

4 KATALOG ZNANJA

Standardi znanja opisujejo učenčeve jezikovne dejavnosti in komunikacijsko kompetenco, s katero dokazujejo, da so usvojili snov iz učnega načrta srbsčine kot izbirnega predmeta v zadnjem triletju slovenske osnovne šole. Pri oblikovanju standardov znanja so upoštevane kognitivne sposobnosti učencev in individualne razlike med njimi, hierarhičen prikaz celotne snovi, sorodnost srbsčine in slovenščine ter vsebinska korelacija in integracija, še posebej iz slovenskega in drugih tujih jezikov.

4.1 Temeljni in minimalni standardi znanja za 7. razred

Učenci:

- omejeno razumejo in analizirajo naravne govorne vzorce;
- omejeno razumejo in analizirajo posebej oblikovane govorne vzorce;
- prepoznajo glavne razlike med slovenskim in srbskim glasovnim in naglasnim sistemom;
- razumejo in uporabljajo osnovne vljudnostne obrazce (znajo predstaviti sebe in druge, se zahvaliti, opravičiti itn.);
- omejeno razumejo in analizirajo krajša obvestilna in normativna besedila;
- poznajo in uporabljajo različne vrste branja (na glas, tiho, v vlogah itn.);
- poznajo in uporabljajo različne vrste receptivno-reproduktivnega in polproduktivnega pisanja (prepisovanje ključnih besed, preoblikovanje ter reprodukcija besed in stavkov itn.);
- znajo prevesti posamezne besede, besedne zveze in stavke;
- razlikujejo in analizirajo različne funkcijske in socialne zvrsti;
- poznajo najosnovnejše razlike med srbsčino in slovenščino;
- poznajo značilnosti srbskega glasovnega in naglasnega sistema;
- znajo pravilno izgovarjati in pisati srbske glasove;
- znajo najti mesto naglasa;
- poznajo najosnovnejše glasovne premene;
- analizirajo glasovne premene in jih primerjajo s slovenskimi;
- poznajo osnovne oblikoslovne značilnosti besednih vrst;
- poznajo osnovne oblikoslovne razlike med srbsčino in slovenščino;
- znajo stopnjevati pridevnik;
- poznajo glavne in vrstilne števnike;
- poznajo in uporabljajo osnovne glagolske čase (sedanjik, preteklik, prihodnjik);
- poznajo razlike med srbskimi in slovenskimi glagolskimi oblikami;

- poznajo samostojne stavčne člene;
- uporabljajo glagolski naklon;
- poznajo osnovna pravila besednega reda;
- poznajo in uporabljajo tematsko besedišče, predvideno za 7. razred;
- razumejo medbesedna razmerja;
- analizirajo in vrednotijo medbesedna razmerja;
- poznajo in uporabljajo grafemske posebnosti v latinici;
- poznajo in uporabljajo cirilico;
- poznajo osnovna pravopisna pravila (velika in mala začetnica, ločila, pisanje tujih osebnih in zemljepisnih imen);
- analizirajo in stilistično vrednotijo funkcijske in socialne zvrsti, predvidene za 7. razred.

4.2 Temeljni in minimalni standardi znanja za 8. razred

Učenci:

- razumejo in analizirajo naravne govorne vzorce;
- razumejo in analizirajo posebej oblikovane govorne vzorce;
- poznajo in uporabljajo stavčno intonacijo in logični naglas;
- razumejo in uporabljajo neposredna in ekspresivna govorna dejanja (zahvala, prošnja, izražanje veselja, radovednosti itn.);
- razumejo in analizirajo obvestilna, komunikativna, publicistična in literarnoumetnostna besedila;
- poznajo in uporabljajo različne vrste branja (kritično branje, branje s komentarjem, branje in zapisovanje opažanj itn.);
- poznajo in uporabljajo različne vrste produktivnega pisanja (nasvet, prošnja, sporočilo itn.);
- znajo pisati po nareku;
- znajo prevesti posamezne besedne zveze, stavke in kratka besedila;
- znajo pravilno izgovarjati in pisati težje usvojljive srbske glasove;
- poznajo razlikovalno vlogo prozodijskih sredstev;
- poznajo izjeme glasovnih premen;
- poznajo oblikoslovne značilnosti besednih vrst;
- poznajo oblikoslovne razlike med srbsščino in slovenščino;
- poznajo in uporabljajo aorist glagola *biti*;
- uporabljajo vrstilne števnike;
- poznajo razlike med srbsščino in slovenščino v ujemanju samostalnika v spolu; sklonu in številu;

- poznajo razširjene glagolske oblike;
- poznajo nesamostojna stavčna člena;
- uporabljajo priredno zložene povedi;
- primerjajo srbski in slovenski besedni red;
- poznajo in uporabljajo tematsko besedišče, predvideno za 8. razred;
- analizirajo in vrednotijo medbesedna razmerja;
- poznajo in uporabljajo najosnovnejše frazeme;
- pravilno uporabljajo akustične vrednote govornega jezika;
- znajo izgovarjati in zapisovati krajšave;
- znajo uporabljati vejico v priredju;
- poznajo razlike pri rabi vejice v srščini in slovenščini;
- analizirajo in stilistično vrednotijo funkcijske in socialne zvrsti, predvidene za 8. razred.

4.3 Temeljni in minimalni standardi znanja za 9. razred

Učenci:

- analizirajo in uporabljajo prikazovalna govorna dejanja (pojasnilo, dokaz, trditev itn.);
- poznajo in uporabljajo stavčno intonacijo in logični naglas;
- analizirajo in vrednotijo obvestilna, komunikativna, publicistična in literarnoumetnostna besedila;
- uporabljajo različne vrste branja;
- poznajo in uporabljajo interpretativno branje;
- uporabljajo in analizirajo različne vrste produktivnega pisanja (reportaža, razprava itn.);
- znajo pisati slovnični narek;
- znajo prevesti posamezne stavke in krajša besedila;
- znajo pravilno izgovarjati in pisati glasove – napake;
- poznajo in uporabljajo oblikoslovne posebnosti;
- poznajo in uporabljajo nepredložni orodnik;
- znajo razlikovati slovnične sopomenke;
- poznajo in uporabljajo glagolske oblike, ki jih slovenščina ne pozna;
- stilistično vrednotijo rabo glagolskih oblik, ki jih slovenščina ne pozna;
- uporabljajo podredno zložene povedi;
- znajo pravilno uporabljati avtomatizirani besedni red;
- poznajo in uporabljajo tematsko besedišče, predvideno za 9. razred;
- poznajo in uporabljajo enakozvočnice;
- razumejo medjezikovno srbsko-slovensko enakozvočnost;

- poznajo in uporabljajo ločila v skladenjski in neskladenjski rabi;
- poznajo in uporabljajo različne slovarje srbskega jezika;
- poznajo osnovne črte razvoja srbskega jezika;
- znajo uporabljati vejico v podredju;
- pravilno uporabljajo vizualne vrednote govornega jezika;
- znajo pravilno izgovarjati in zapisovati tujke;
- znajo pravilno zapisovati zloženke;
- analizirajo in stilistično vrednotijo funkcijske in socialne zvrsti, predvidene za 9. razred.

5 PRILOGE

5.1 Medpredmetne povezave za 7., 8. in 9. razred

Pouk srbsčine kot izbirnega predmeta ima svoja izhodišča v kontrastivni lingvistiki in teoriji jezikovnih stikov ter vzpostavlja razmerja s predmeti:

- slovenščina; med načrtom pouka srbsčine in slovenščine se vzpostavi (predhodna in hkratna) korelacija na vsebinski, spoznavni in didaktični ravni,
- tuji jeziki,
- glasbena vzgoja,
- likovna vzgoja,
- zgodovina,
- geografija,
- drugi izbirni predmeti.

5.2 Specialnodidaktična priporočila

Da bi se navedeni cilji in naloge pouka srbsčine v 7., 8. in 9. razredu osnovne šole uresničili, je treba še enkrat poudariti, da načrt temelji na komunikacijskem modelu, ki izhaja iz sodobnih teorij (komunikacijske, recepcijske in informacijske). V teoretični utemeljitvi komunikacijskega modela je posebna pozornost namenjena učencu kot subjektu v vzgojno-izobraževalnem procesu. Zato mora učitelj upoštevati doživljajsko-spoznavne zmožnosti učencev in njihove interese, kar se bo pokazalo in potrdilo v didaktični komunikaciji, ki bo afirmirala učenčevo subjektivnost in individualnost. Ker načrt temelji na komunikacijski teoriji, ki se povezuje z informacijsko in kognitivno teorijo ter teorijo jezikovne dejavnosti, so učna področja (njihov vrstni red, vsebinska in didaktična oblikovanost) usklajena s to skupno teoretsko-didaktično postavitvijo. Programske vsebine, oblikovane v tematske sklope, se opredeljujejo za načelo kontinuitete in načelo vertikalnega zaporedja.

Pouk/učenje srbsčine temelji na komunikacijsko-kontrastivnem pristopu, v katerem so na eni strani na prvem mestu jezikovne dejavnosti (poslušanje/gledanje, govorjenje, branje, pisanje, prevajanje), na drugi strani pa se jezikoslovna snov opisuje v kontrastivnih tabelah, v katerih se tuji jezik (srbski) primerja z maternim (slovenskim). Jezikoslovna snov se v pouk/učenje srbsčine vključuje hierarhično in skladno z jezikovno, jezikoslovno zmožnostjo učencev, kognitivnimi sposobnostmi in komunikacijskimi potrebami. Pri pouku/učenju srbsčine je posebna

pozornost posvečena razlikam v sistemih dveh sorodnih jezikov na vseh jezikovnih ravninah, ker ravno navedene razlike povzročajo interferenčne napake. Napake, ki nastajajo v stiku sorodnih jezikov, so intenzivnejše in globlje kot pri manj sorodnih jezikih; težko jih je popraviti in odpraviti, zato jim je treba pri pouku/učenju jezika posvetiti posebno pozornost – tako pri njihovem predvidevanju kot pri odpravljanju.

Doživlajsko-spoznavna motivacija ima pri pouku srbsčine zelo pomembno vlogo – tako v sklopu pouka, ki se nanaša na jezikovne dejavnosti (motivacija učencev za poslušanje/gledanje, govorjenje, branje, pisanje, prevajanje), kot pri obravnavi slovnične, besedoslovne, pravopisne, pravorečne in stilistične snovi. Izbor motivacije in njeno izvajanje se povezujeta s temo in z vrsto besedila. Motivacijo lahko uresničimo z različnimi postopki (na primer z anketiranjem učencev, z ustvarjanjem problemske situacije/postavljanjem problemskega vprašanja, z dopolnjevanjem, izločitvijo in razvrščanjem različnih jezikovnih enot, z nalogami objektivnega tipa in s testi, likovnimi, glasbenimi in večpredstavnostnimi predlogami, literarnoumetnostnem besedilom ipd.). Pri poglobljanju jezikovnih in literarnih interesov je zelo pomembno učenčevo obiskovanje šolske knjižnice. Vsi motivacijski postopki so podrejeni spodbujanju razvijanja učenčeve individualne jezikovne sposobnosti kot predpostavke za dejavno sodelovanje v govornem, besedilnem in literarnem sporazumevanju.

Učni načrt srbsčine temelji na komunikativnem pristopu, zato na prvo mesto postavlja jezikovne dejavnosti. Obvladanje te dejavnosti je skoraj nemogoče brez sistemskega in osmišljenega izvajanja vaj, produktivnega ponavljanja in utrjevanja snovi (pri čemer lahko učenci samostojno preverjajo napredovanje pri učenju /tabele napredovanja/). Ker se ponavljanje in utrjevanje uporabljata hkrati za preverjanje in vrednotenje rezultatov, predlagamo tudi izdelavo mape učenčevih uspehov (portfolio), ki učence spodbuja k samoocenjevanju in samorefleksiji. Z vajami razvijamo jezikovne navade.

5.3 Literatura za učitelje

Za pouk srbskega jezika bi morala biti učiteljem in učencem na voljo vrsta didaktičnih virov, ki morajo:

- ustrezati sodobnim didaktičnim priporočilom učenja/pouka srbskega jezika kot tujega; zahtevam komunikacijsko-kontrastivnega pristopa,
- biti didaktično v skladu z osnovnimi cilji tega Načrta.

Tako bi učitelji potrebovali didaktične vire za srbsščino:

- **kontrastivno-komunikacijske učbenike** (razvejane, multimedijske, recepcijsko-ustvarjalne),
- **malo primerjalno slovnico**,
- **izbor besedil** iz različnih funkcijskih in socialnih zvrsti (didaktično oblikovanih),
- **multimedijske didaktične vire** (za razvijanje jezikovnih dejavnosti in spoznavanje srbskega jezika, književnosti in kulture).

Ker se srbsščina kot izbirni predmet v osnovno šolo uvaja prvič, za pouk ne obstajajo ustrezni didaktični viri. Za prvo silo si lahko učitelji pomagajo z naslednjo literaturo:

Ivić, P., Klajn, I., Pižurica, M., Brborić, B. (2004). *Srpski jezički priručnik*. Beograd: Beogradska knjiga.

Klajn, I. (2006). *Gramatika srpskog jezika za strance*. Beograd: Zavod za udžbenike.

Klikovac, D. (2002). *Gramatika srpskog jezika za osnovnu školu*. Beograd: Srpska školska knjiga.

Pešikan, M., Jerković, J., Pižurica, M. (2001). *Pravopis srpskoga jezika*. Priručnik za škole. Novi Sad: Matica srpska.

Popović, Lj., Stanojčić, Ž. (1997). *Gramatika srpskog jezika*, udžbenik za I, II, III i IV razred srednje škole. Beograd: Zavod za izdavanje udžbenika.

Rečnik srpskohrvatskog književnog jezika (I-VI) (1967). Novi Sad – Zagreb: Matica srpska – Matica hrvatska.

Učbeniki za pouk srbsčine kot nematerinščine in srbsčine kot tujega jezika:

Burzan, M., Jerković, J. (2001). *Srpski kao nematernji jezik za VI razred osnovne škole* (sedmo izdanje). Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Jerković, J., Burzan, M., Kašić, J. (2000). *Pouke iz jezika i pravopisa – Srpski kao nematernji jezik za VI razred osnovne škole* (šesto izdanje). Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Burzan, M., Jerković, J. (2002). *Srpski kao nematernji jezik za VII razred osnovne škole* (šesto izdanje). Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

- Jerković, J., Burzan, M., Kašić, J. (2000). *Srpski kao nematernji jezik – Gramatika za VII razred osnovne škole* (5. natis). Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Niderman, V., Gulka, G. (2004). *Srpski kao nematernji jezik za VIII razred osnovne škole* (10. natis). Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Jerković, J., Burzan, M. (2005). *Srpski jezik kao nematernji – Gramatika za VIII razred osnovne škole* (11 natis). Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Petrovski, M., Milićević-Dobromirov, Simovljević, M., Poštić, S. (2000). *Učimo srpski 1*. Novi Sad: AZBUKUM, Centar za srpski jezik i kulturu.
- Belegišanin-Zakić, D., Glamočak, S., Milićević-Dobromirov, N. (2000). *Učimo srpski 2*. Novi Sad: AZBUKUM, Centar za srpski jezik i kulturu.
- Bjelaković, I., Vojnović, J. (2004). *Naučimo srpski 1 (Let's learn Serbian 1)*. Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu. Odsek za srpski jezik i lingvistiku.
- Alanović, M., Bjelaković, I., Bugarski, N., Dražić, J., Petrovski, M., Vojnović, J., Vujović, D. (2004). *Naučimo srpski 2 (Let's learn Serbian 2)*. Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu. Odsek za srpski jezik i lingvistiku.

PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

ISBN 978-961-234-677-5

9 789612 346775